Kapitalizm – co to takiego?

- Wprowadzenie
- Film
- Interaktywne ćwiczenia multimedialne
- Podsumowanie
- Słowniczek
- Dla nauczyciela

Wprowadzenie

Gospodarka to jeden z wielu aspektów działalności człowieka służący zaspokajaniu jego potrzeb. Od początku istnienia cywilizacji była ona też jednym z najbardziej istotnych czynników kształtujących rozwój ludzkości. Rządzące gospodarką mechanizmy miały ogromny wpływ na większość wydarzeń politycznych i społecznych w historii świata. Współcześnie gospodarka jest złożonym tworem, w którym człowiek, jako konsument, usiłuje znaleźć swoje miejsce w relacjach z innymi podmiotami gospodarczymi – państwem i przedsiębiorstwami.

> **Już wiesz**
>
> Przed zapoznaniem się z e-materiałem należy wiedzieć:
>
> - czym jest gospodarka i jakie są jej główne sektory;
> - kiedy narodził się kapitalizm;
> - czym jest gospodarstwo domowe;
> - w jakim celu powstaje reklama.
>
> **Nauczysz się**
>
> - wyjaśnisz, jakie mechanizmy rządzą gospodarką;
> - scharakteryzujesz gospodarkę światową;
> - scharakteryzujesz historię polskiej gospodarki i jej główne cechy w różnych okresach historycznych;
> - wyjaśnisz, czym jest budżet i przedstawisz jego rodzaje;
> - wyjaśnisz, na czym polega prawo popytu i podaży;
> - scharakteryzujesz techniki perswazyjne stosowane w reklamach;
> - przedstawisz najważniejsze sposoby ochrony konsumenta przed nieuczciwymi praktykami handlowymi.

Film

Zasób interaktywny dostępny pod adresem https://zpe.gov.pl/a/D2kCH8vFP

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY 4.0.

Interaktywne ćwiczenia multimedialne

Zasób interaktywny dostępny pod adresem https://zpe.gov.pl/a/D138QFeTk

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY 4.0.

Podsumowanie

Podsumowanie

1. Gospodarka to całokształt działań podejmowanych przez różne podmioty gospodarcze, dotyczących produkcji, dystrybucji i konsumpcji dóbr i usług.
2. W dziejach gospodarki wykształciły się następujące jej formy: gospodarka naturalna, gospodarka towarowa, gospodarka towarowo-pieniężna, gospodarka wolnorynkowa oraz gospodarka zarządzana centralnie.
3. Współcześnie w większości państw świata dominuje system gospodarczy określany jako kapitalizm. Opiera się on na prywatnej własności, wolnej konkurencji i wolnym rynku.
4. Wraz z epoką odkryć geograficznych i rozwojem kapitalizmu narodziła się gospodarka światowa. Jest to system powiązań produkcyjnych, handlowych i finansowych między gospodarkami różnych państw.
5. Do pierwszej połowy XX w. gospodarka Polski miała charakter wybitnie rolniczy, ze słabo rozwiniętym przemysłem. W okresie rządów komunistów nastąpiła znaczna industrializacja kraju, jednak istniejący w państwie system gospodarki zarządzanej centralnie był nieefektywny i doprowadził do niewydolności gospodarki i jej permanentnego kryzysu. We współczesnej Polsce mamy do czynienia z gospodarką wolnorynkową.
6. Wśród głównych mierników stanu rozwoju gospodarczego państwa wymieniamy produkt krajowy brutto (PKB).
7. Podstawową metodą oddziaływania producentów na konsumentów jest reklama, czyli informacja o produkcie lub usłudze połączona z komunikatem perswazyjnym, mającym zachęcić do ich nabycia.
8. Do najważniejszych praw konsumenta należy prawo do reklamacji.

Ćwiczenie 1

Przeczytaj poniższe zdania i zaznacz, czy są one prawdziwe, czy fałszywe.

	Prawda	Fałsz
Cechą gospodarki kapitalistycznej jest własność państwowa.	◯	◯
Gospodarka polska w okresie rządów komunistycznych była zarządzana centralnie.	◯	◯
Ministrem finansów, który przebudował polską gospodarkę z socjalistycznej na wolnorynkową, był Tadeusz Mazowiecki.	◯	◯

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY 4.0.

Słowniczek

budżet państwa

plan finansowy w formie ustawy obejmujący wszystkie dochody i wydatki państwa w danym roku kalendarzowym
dystrybucja

planowanie, organizowanie i kontrolowanie sposobu przemieszczania produktów z miejsc wytworzenia do miejsc sprzedaży
gospodarka

całokształt działań dotyczących produkcji, dystrybucji oraz konsumpcji dóbr i usług
gwarancja

oświadczenie producenta dotyczące jakości sprzedawanego towaru
kapitalizm

system gospodarczy, którego filarami są prywatna własność, wolna konkurencja i wolny rynek
konsumpcja

użytkowanie dóbr
produkcja

działalność służąca wytworzeniu dóbr i usług; jej celem jest przynoszenie zysku producentowi oraz zaspokojenie potrzeb konsumentów
produkt krajowy brutto

wartość dóbr i usług wytworzonych przez wszystkie podmioty gospodarcze działające w państwie w określonej jednostce czasu
techniki perswazyjne

metody oddziaływania na konsumenta stosowane w reklamie, których celem jest wywarcie wpływu na odbiorcę i przekonania go do określonego działania

Dla nauczyciela

Scenariusz

Autor

Learnetic

Temat zajęć

Kapitalizm – co to takiego?

Grupa docelowa

gimnazjum, klasa 3 / szkoła podstawowa, klasa 8

Ogólny cel kształcenia

Uczeń wyjaśnia, jakie mechanizmy rządzą współczesną gospodarką kapitalistyczną.

Kształtowane kompetencje kluczowe

1. porozumiewanie się w języku ojczystym;
2. kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne;
3. kompetencje informatyczne;
4. umiejętność uczenia się;
5. kompetencje społeczne i obywatelskie;
6. inicjatywność i przedsiębiorczość;
7. świadomość i ekspresja kulturalna.

Cele (szczegółowe) operacyjne

Uczeń:

- wyjaśnia, czym są gospodarka i ekonomia;
- wyjaśnia znaczenia terminów: produkt krajowy brutto, wzrost gospodarczy, recesja, prawo popytu i prawo podaży, interpretuje dane statystyczne na ten temat;
- rozumie, na czym polega gospodarowanie;
- rozumie, co to jest budżet państwa;

- poszerza wiedzę z zakresu historii gospodarczej świata;
- podaje informacje o gospodarce w okresie istnienia PRL;
- rozumie, czym są własność oraz wolność i konkurencja, czyli podstawy gospodarki kapitalistycznej;
- przedstawia funkcje reklamy;
- wymienia najważniejsze prawa konsumenta.

Metody/techniki kształcenia

- burza mózgów
- mapa mentalna
- pogadanka
- rozmowa nauczająca
- wykład

Formy organizacji pracy

- indywidualna
- grupowa
- zbiorowa

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca

Czynności organizacyjne. Nauczyciel podaje temat i cele zajęć.

Nauczyciel zapisuje na tablicy hasło gospodarka i prosi uczniów o podanie własnych skojarzeń z tym pojęciem. Zapisuje je na tablicy w taki sposób, aby na zakończenie ćwiczenia wyrazy utworzyły mapę mentalną.

Następnie nauczyciel wyświetla fragment filmu (scena 1) i poleca wybranym uczniom podkreślenie na tablicy tych pojęć, które pojawiły się w filmie.

Faza realizacyjna

Korzystając z fragmentów filmów (sceny 2–3), nauczyciel w formie krótkiego wykładu przedstawia dzieje gospodarki i jej ewolucję od czasów najdawniejszych do współczesności.

W celu utrwalenia przez uczniów wiadomości zdobytych po projekcji filmu, nauczyciel poleca uczniom rozwiązać zadania interaktywne (od nr 1 do nr 3). Nauczyciel omawia wszystkie zadania, uczniowie podają odpowiedzi.

W kolejnej części lekcji nauczyciel informuje uczniów, że wezmą udział w konferencji ekonomistów na temat przyszłości gospodarki światowej. Następnie dzieli uczniów na grupy i każdej z nich rozdaje instrukcje.

Grupa 1.

Po uważnej analizie materiału filmowego zbierzcie informacje na temat szans dla gospodarki światowej w ciągu najbliższych dziesięcioleci.

Grupa 2.

Po uważnej analizie materiału filmowego zbierzcie informacje na temat zagrożeń dla gospodarki światowej w ciągu najbliższych dziesięcioleci.

Grupa 3.

Po uważnej analizie materiału filmowego zbierzcie informacje na temat korzyści, jakie mogą odnieść społeczeństwa w sytuacji dalszego rozwoju gospodarki światowej.

Grupa 4.

Po uważnej analizie materiału filmowego zbierzcie informacje na temat strat, jakie mogą ponieść społeczeństwa w sytuacji kryzysu gospodarki światowej.

Uczniowie oglądają fragmenty filmu (sceny 4–5).

Po upływie wyznaczonego czasu reprezentanci poszczególnych grup prezentują zebrane informacje. Nauczyciel zwraca uczniom uwagę, że gospodarka światowa to system naczyń połączonych i każde ekonomiczne wydarzenie, do którego dochodzi w jednym miejscu ma konsekwencje na całym świecie.

Posiłkując się kolejnymi fragmentami filmu (sceny 6–8), nauczyciel przedstawia ewolucję polskiej gospodarki od początku istnienia I Rzeczypospolitej do czasów współczesnych. Szczególną uwagę zwraca na okres PRL, kiedy to gospodarka funkcjonowała na zupełnie odmiennych zasadach. Odwołując się do informacji na temat gospodarki zapisanych na tablicy na początku zajęć, nauczyciel wyjaśnia zasadnicze różnice między gospodarką kapitalistyczną (wolnorynkową) a gospodarką zarządzaną centralnie.

W celu zaznajomienia uczniów z zagadnieniem dotyczącym kształtowania budżetu państwa, roli produktu krajowego brutto jako miernika stanu gospodarki oraz zasadach, na jakich opiera się prawo popytu i podaży, nauczyciel wyświetla kolejne fragmenty filmu (sceny 9–11), które opatruje własnym komentarzem.

Kolejną część lekcji nauczyciel rozpoczyna od pytania:

W jaki sposób producenci próbują przekonać nas, czyli konsumentów, do zakupienia wytworzonego przez nich produktu lub świadczonej usługi?

Gdy padnie odpowiedź, że za pośrednictwem reklamy, nauczyciel inicjuje krótką rozmowę, w trakcie której podaje główne cechy reklamy oraz sposoby, za których pośrednictwem reklama oddziałuje na odbiorcę. Rozmowę podsumowuje, wyświetlając kolejny fragment filmu (scena 12).

W nawiązaniu do relacji między producentem a konsumentem, nauczyciel zwraca uwagę uczniów na fakt uwagę, że ten drugi posiada liczne uprawnienia, które pozwalają mu skutecznie walczyć z nieuczciwymi praktykami niektórych producentów. Jako takie prawo wskazujemy prawo do gwarancji oraz do reklamacji produktu.

Uczniowie oglądają fragment filmu (scena 13), a następnie zapoznają się z informacjami dotyczącymi prawa do reklamacji zamieszczonymi na stronie https://prawakonsumenta.uokik.gov.pl/ w zakładce filmy (znajdują się tam dwa filmiki dotyczące prawa konsumenta do reklamacji w przypadku zakupów dokonywanych w sposób tradycyjny oraz przez internet).

Po projekcji nauczyciel prosi ich o przytoczenie przykładów, w których oni lub członkowie ich rodzin byli zmuszeni do skorzystania z tych praw.

Faza podsumowująca

Nauczyciel inicjuje pogadankę w celu omówienia i utrwalenia zagadnień poruszonych w filmie i na zajęciach. Uczniowie oceniają, w jakim stopniu poszerzyli swoje wiadomości o systemach gospodarczych wykształconych przez człowieka w różnych okresach historycznych.

Następnie wykonują ćwiczenia interaktywne (od nr 4 do nr 10). Mają one usystematyzować wiedzę uczniów. Nauczyciel omawia wszystkie zadania, uczniowie podają odpowiedzi. Nauczyciel podsumowuje lekcję, wykorzystując do tego ostatnią stronę „Podsumowanie".

Praca domowa

Przygotujcie się do debaty na temat:

Przypadek Grecji: czy to jest sprawiedliwe, że zwykli obywatele ponoszą konsekwencje (tracą pracę/mieszkanie, mniej zarabiają/mają obniżoną emeryturę) z powodu błędów w polityce gospodarczej popełnionych przez rządzących państwem?

Zwróćcie uwagę na zagrożenia dla współczesnej gospodarki i sposoby, jakie rządy państw wykorzystują, aby im zaradzić.

Metryczka

Tytuł

Kapitalizm – co to takiego?

Temat lekcji z e-podręcznika, do którego e-materiał sie odnosi

Podstawy współczesnej gospodarki

Przedmiot

WOS

Etap edukacyjny

III Gimnazjum / VIII klasa szkoły podstawowej

Podstawa programowa

28. Gospodarka w skali państwa. Uczeń:

1) wyjaśnia terminy: produkt krajowy brutto, wzrost gospodarczy, inflacja, recesja; interpretuje dane statystyczne na ten temat;

2) wymienia najważniejsze dochody i wydatki państwa; wyjaśnia, co to jest budżet państwa;

3) przedstawia główne rodzaje podatków w Polsce (PIT, VAT, CIT) i oblicza wysokość podatku PIT na podstawie konkretnych danych.

Nowa podstawa programowa

II. Rodzina. Uczeń:

3) wyjaśnia, jak funkcjonuje gospodarstwo domowe; wymienia główne źródła jego dochodów (z działalności zarobkowej: pracy, działalności gospodarczej, umów cywilnoprawnych oraz ze świadczeń społecznych – w powiązaniu z rodzajami ubezpieczeń społecznych);

4) wymienia kategorie wydatków gospodarstwa domowego; planuje jego budżet.

X. Środki masowego przekazu. Uczeń:

3) przedstawia funkcje reklamy i krytycznie analizuje wybrany przekaz reklamowy;

Kompetencje kluczowe

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE z 18.12.2006.

Kompetencje kluczowe:

- porozumiewanie się w języku ojczystym (1),
- kompetencje matematyczne i podstawowe nauko-techniczne (3),
- kompetencje informatyczne (4),
- umiejętność uczenia się (5),
- kompetencje społeczne i obywatelskie (6),
- inicjatywność i przedsiębiorczość (7),
- świadomość i ekspresja kulturalna (8).

Cele edukacyjne zgodne z etapem kształcenia

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest ekonomia;
- zna podstawy wiedzy ekonomicznej i pojęcia z tego zakresu;
- wyjaśnia terminy: produkt krajowy brutto, wzrost gospodarczy, inflacja, recesja, interpretuje dane statystyczne na ten temat;
- wymienia najważniejsze dochody i wydatki państwa;
- rozumie co to jest budżet państwa;
- poszerza wiedzę z zakresu historii gospodarczej świata;
- rozumie - na czym polega gospodarowanie;
- podaje informacje o gospodarce w PRL;
- rozumie, czym jest własność, wolność i konkurencja, czyli podstawy gospodarki kapitalistycznej;
- pozyskuje informacje – jak stać się przedsiębiorcą.

Powiązanie z e-podręcznikiem

https://www.epodreczniki.pl/reader/c/248295/v/17/t/student-canon/m/j00000088GB2v16

https://www.epodreczniki.pl/reader/c/223790/v/latest/t/student-canon/m/j0000008NVB6v32#j0000008NVB6v32_0000001W

https://www.epodreczniki.pl/reader/c/223790/v/latest/t/student-canon/m/j0000008NVB6v32#j0000008NVB6v32_0000005Y